

Julijana Vöroš

Štefan Kardoš: Plastenje s(r)amot.

Maribor: Litera, 2020

Pisatelj Štefan Kardoš se v proznem opusu pogosto sooča s svojimi predniki. Njihove zgodbe prepleta z lastnim življenjem in na ta način izpisuje rodbinsko kroniko. V romanu *Plastenje s(r)amot* v prvem delu pripovedi nadaljuje zgodbo svojega deda iz romana *Vse moje Amerike*. Osredotoči se na dedovo ženo Rozalijo in na drobec iz njene mladosti. Drugi del *Plastenja s(r)amot* pa je življenjska izpoved gluhe in slepe Jožice Atelšek, s katero se je Kardoš pred nekaj leti po naključju seznanil na željo svoje nekdanje učenke. In kako sta zgodbi sploh povezani? Treba je brati od začetka do konca, si zapomniti uvodno anekdoto in jo imeti ves čas v mislih, saj se njeno bistvo razkrije šele ob koncu. Kardoševa zgodba je izpisana kot nagovor pokojni babici, zgodba Atelškove pa je stvarno podajanje dejstev iz lastnega življenja. In še nekaj v zvezi s pojmom sramota v naslovu: Kardoš v svoji zgodbi pojem obravnava dokaj samoironično, medtem ko je sramota v zgodbi Atelškove veliko bolj boleča, a še zdaleč ne črnogleda. Na vsak način pa je treba prebrati tudi zadnjih devet strani, ki sledijo, ko se zazdi, da je bilo že vse povedano.

Odlomka:

V posteljo so me spravili moji rahli živci. Odkar me je pred leti oplazila blaga možganska kap, slabo kontroliram agresivne misli, gre za vrsto obsesivno kompulzivne motnje. Kot rahlo introvertirana osebnost jezo le redko obračam navzven, ampak jo tlačim vase. Agresivne impulze zavračam z vsemi močmi, a se ob vsakem tovrstnem poskusu ti le še okrepijo in namnožijo v moji glavi, jeza potem hitro preraste v bes. Toliko se obvladujem, da misel ne prerase v dejanje, toda nasilni prizori se vrtijo pred mojimi očmi brez konca in kraja, krvni tlak mi hitro poskoči na dvesto, celo dvesto petdeset in več. Potem ni druge rešitve kot intravenozna zdravila in pomirjevala. (Str. 48 - 49).

Na polovici poti sem bila, ko nenadoma nisem več čutila leve polovice telesa. Roka je bila tujek, čutila sem jo, a kot da ni moja. Pred očmi so mi poplesavali črni krogi, izginjali, se spet vračali. Na levi strani očesa sem videla svetleče pikice, ki so me spominjale na kresničke v majski noči. Poti nisem mogla več nadaljevati. Vrtelo se mi je. Obležala sem in strahoma čakala, kaj se bo zgodilo. (Str. 98 - 99).

